

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI

Zakon o audiovizuelnim medijskim uslugama

Vrijeme trajanja javne rasprave: Od 25. juna 2019. godine do 4. avgusta 2019. godine (40 dana)

Način sprovođenja javne rasprave (održavanje okruglih stolova, tribina i prezentacija, sa navedenim mjestom i datumom održavanja; dostavljanje primjedbi, predloga i sugestija u pisanom ili elektronskom obliku, sa navedenim načinom i rokom dostavljanja): Ministarstvo kulture je organizovalo javnu raspravu o Nacrtu zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama i pozvalo zainteresovanu javnost da učestvuje u davanju predloga, sugestija i komentara na predloženi tekst. Tekst Nacrta je 25. juna 2019. godine objavljen na sajtu Ministarstva kulture. Javna rasprava trajala je od 25. juna do 4. avgusta 2019. godine i u tom periodu su primljeni predlozi, sugestije i komentari šest institucija, putem maila. Okrugli sto održan je 30. jula 2019. godine u hotelu Podgorica, na kojem su saopštene primjedbe, sugestije i komentari koji će poslužiti za unaprijeđenje teksta Nacrta zakona.

Ovlašćeni predstavnici ministarstva koji su učestvovali u javnoj raspravi: Aleksandar Bogdanović, ministar; Željko Rutović, generalni direktor Direktorata za medije; Marija Baykal, sekretarka radne grupe za izradu Nacrta zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama.

Podaci o broju i strukturi učesnika u javnoj raspravi: Tokom javne rasprave pristiglo je šest primjedbi, sugestija i komentara i to od: 1. Telemach doo Podgorica; 2. Srđan Filipović – NVO Stereotip – City Radio; 3. Goran Đurović (Media Centar), Olivera Nikolić (Institut za medije CG), Milka Tadić Mijović (Centar za istraživačko novinarstvo), Daliborka Uljarević (Centar za građansko obrazovanje) i Milena Perović Korać (Monitorov centar za demokratiju i medije); 4. Televizija Vijesti; 5. Agencija za zaštitu konkurencije; 6. Agencija za elektronske medije.

Na okruglom stolu je bilo 48 učesnika i to predstavnici ambasada Rumunije, Slovačke, Italije, Njemačke, Savjeta Evrope, Delegacije EU u Crnoj Gori, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva kulture, Kancelarije za evropske integracije, Agencije za elektronske medije, Opština Bar, Berane, Pljevlja, Prijestonice Cetinje, City Radia, Radija Tivat, Kotor, Bar, Bijelo Polje, Danilovgrad, United Group-e, Radia i televizije Crne Gore, Omnudsmana „Dana“, televizije Nove M, Vijesti, Pobjede, M-tela, Građanske alijanse, MSS-a, Sindikata medija Crne Gore, Media Centra, Društva profesionalnih novinara CG, Instituta za medije CG, NVO 35mm.

Rezime dostavljenih primjedbi, predloga i sugestija, sa navedenim razlozima njihovog prihvatanja, odnosno neprihvatanja:

I Sugestije društva Telemach doo Podgorica

Amandman I

Član 11 stav 2 tačka 9 i 10

9) odlučuje o prigovorima fizičkih i pravnih lica u vezi sa radom pružalaca AVM usluga i distributera linearnih AVM usluga;

10) vodi upravni postupak i rješava u pojedinačnim upravnim stvarima, po službenoj dužnosti ili po prigovoru fizičkog ili pravnog lica na rad pružalaca AVM usluga i distributera linearnih AVM usluga;

Obrazloženje:

Potrebno precizirati obim odlučivanja po prigovorima, tj. definisati osnove za podnošenje prigovora.

Amandman II

Član 43, stav 5, tačka 1

(5) Godišnja naknada za distribuciju linearnih AVM usluga utvrđuje se na osnovu:

1) fiksnog iznosa koji se utvrđuje na osnovu veličine područja na kojem se pružaju usluge, za period do kraja kalendarske godine u kojoj je započeto obavljenje djelatnosti, s tim što iznos naknade ne može biti veći od iznosa godišnje naknade za emitovanje za isto područje i posredstvom iste platforme koja se koristi za pružanje usluge (sistemi zemaljske radio-difuzije, kablovski sistemi, javne fiksne ili mobilne telekomunikacione mreže, satelitski distribicioni sistemi i druge mreže elektronskih komunikacija);“

Obrazloženje:

Nije jasan ovaj stav, s obzirom da se do sada distributerima godišnja naknada obračunavala prema tački 2, stav 5, član 43.

Predlažemo brisanje i da se jasno precizira kako će se obračunavati godišnja naknada.

Amandman III

Član 43, stav 5, tačka 2

Obrazloženje:

U dijelu godišnjih godišnjih naknada za distribuciju linearnih AVM usluga, propisano je da će se utvrđivati naknada na osnovu godišnjeg prihoda ostvarenog po tom osnovu tokom prethodne kalendarske godine za tekuću godinu, s tim što iznos naknade ne može biti veći od 5% ovog prihoda.

Smatramo da je procenat od 5% od godišnjih prihoda neopravdano visok, neproporcionalan i za distributere AVM usluga veliki teret.

Napominjemo da distributeri AVM usluga imaju razne godišnje izdatke koji se plaćaju ostalim državnim organima, organizacijama za kolektivno ostvarivanje autorskih prava, kao i troškove (naknade za retransmisiju) koje distributeri imaju za programske sadržaje koje distribuiraju.

Distributeri AVM usluga se vide kao

Smatramo da visina procenta nije objektivno određena, niti opravdana i da se mora smanjiti najmanje na 3 %.

Amandman IV

Član 47

(1) Zabranjeno je pružanje AVM usluga i distribucija linearnih AVM usluga kojima se:

a. ugrožava ustavni poredak;

b. mogu ugroziti javno zdravlje ili predstavljaju ozbiljan i težak rizik po javno zdravlje;

c. mogu ugroziti ili dovesti u pitanje javna bezbjednost ili predstavljaju ozbiljan i težak rizik po javnu bezbjednost, zaštitu nacionalne bezbjednosti i odbrane;

d. javno podstiče izvršenje krivičnog djela terorizma u smislu Krivičnog zakonika Crne Gore.

Obrazloženje:

Predlažemo brisanje „i distribucija linearnih AVM usluga“, jer distributeri ne utiču na program koji se emituje, te ne mogu ni da ga kontrolišu.

Amandman V:

Član 96, stav 5

(5) Distributer linearnih AVM usluga je dužan da, bez naknade, distribuira:

- 1) programe nacionalnih javnih emitera u cijeloj zoni servisa;*
- 2) programe regionalnih i lokalnih javnih emitera na teritoriji jedinica lokalne samouprave koje su osnivači tog javnog emitera.*

Obrazloženje:

S obzirom da su ovo „must carry“ kanali, te da ih distributer AVM usluga mora uvrstiti u svoju ponudu „bez naknade“, predlažemo da se precizira da ti tv kanali neće distributerima naplaćivati naknadu za retransmisiju.

Sodno tome, predlažemo sljedeću izmjenu:

(5) Distributer linearnih AVM usluga je dužan da, bez naknade, distribuira:

- 1) programe nacionalnih javnih emitera u cijeloj zoni servisa;*
- 2) programe regionalnih i lokalnih javnih emitera na teritoriji jedinica lokalne samouprave koje su osnivači tog javnog emitera.*

Javni emiteri iz tačke 1 i 2 nemaju pravo naplaćivanja naknade za retransmisiju od distributera AVM usluga.

Amandman VI

Član 96, stav 9

„Distributer linearnih AVM usluga je dužan da u listi programa na početku rasporedi radijske i televizijske programe iz st. 5 i 7 ovog člana.“

Obrazloženje:

Predlažemo brisanje ovog stava.

U ranijoj praksi pokazalo se kao negativno korisničko iskustvo. Korisnici su se žalili, a i dalje se žele na raspored kanala, jer se po njihovom mišljenju na samom početku nalaze pojedini lokalni i regionalni kanali „lošijeg“ kvaliteta. Svaka promjena programske šeme, a time i korisničkih navika, pokazala se kao vrlo lose korisničko iskustvo.

Smatramo da među prvim kanalima treba rasporediti one koji važe za najgledanije, a ne da se korisnicima nameće da prvo prelistavaju kanale koji nisu najgledaniji. Mišljenja smo da popularnost domaćih kanala neće povećati njihov raspored, već njihov kvalitet. Korisnici koji žele da gledaju te kanale, gledaće ih na kojoj god poziciji da su raspoređeni.

Takođe, nije jasno da li ova odredba podrazumijeva da se na prvim pozicijama moraju rasporediti i radijski i tv kanali, ili se misli da se radijski kanali moraju rasporediti među prvima na posebnoj listi

gdje su samo radijski kanali. U svakom slučaju, nikako se ne bi smjelo nametati da se prve pozicije moraju osloboditi i za tv i za radio stanice.

U okviru poglavlja IX. NADZOR, smatramo da predložene izmjene i dopune nijesu u skladu sa pozitivnim propisima Crne Gore iz sljedećih razloga:

Amandman VII

Član 161, stav 1

U ovom članu u stavu 1 predlaže se sledeće: „*Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Agencija, u skladu sa ovim zakonom, zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor i prekršajni postupak.*“

Objasnenje:

Namjera zakonodavca je da pravila koja bi se primjenjivala u postupku nadzora, pored Zakona o inspeksijskom nadzoru budu proširena i na Zakon o prekršajima i na pravila koja bi se predviđela novim članom 162 (o ovom članu poseban komentar). Navedeno je sporno zato što se ne može predvidjeti paralelna primjena pravila ova dva zakona, iz razloga što se ovim zakonima regulišu dva potpuno različita postupka koja ne sprovode isti organi (sud i inspeksijski organ). Nije poznato u praksi da neki javnopravni organ prilikom sprovođenja postupka nadzora ima zakonsko uporište da sprovodi pravila oba postupka, s kog razloga predlažemo se riječi u članu 161 stav 1 „i prekršajni postupak“ brišu.

Amandman VIII

Član 162

Objasnenje:

Predloženim članom bi se predviđelo postupanje i odlučivanje u slučaju povrede zakona. Cilj ovog poglavlja je propisivanje posebnog postupka inspeksijskog nadzora koji bi sprovodila Agencija. Nesporno je da se postupak inspeksijskog nadzora može zasebno uređivati za posebne upravne oblasti, ali predložena norma je nepotpuna i neprecizna u pogledu trajanja postupka, vođenja eventualnog zapisnika, prava subjekta nadzora tokom trajanja nadzora i sl. Naročito smatramo spornim st. od 8 do 11 ovog člana kojim bi se regulisalo odmjeraivanje kazne za učinjene prekršaje. Vođenje prekršajnog postupka i odmjeraivanje kazne za učinjene prekršaje može vršiti jedino sud, dok se ovim zakonom mogu predvidjeti upravno-nadzorne mjere koje Agencija može preduzeti za otklanjanje uočenih nepravilnosti, i koristiti ovlašćenje za izdavanje prekršajnog naloga subjektu nadzora. Navedeni stavovi su prepisani iz Zakona o prekršajima, tačnije iz člana 27 i terminološki prilagođeni ovom Nacrtu. Pomenutim članom propisana su Opšta pravila za odmjeraivanje kazne koja primjenjuje **sud u prekršajnom postupku** i smatramo da se ova pravila ne mogu prenositi u druge zakone, i što je samo po sebi u suprotnosti sa principom podjele vlasti. Navedeni član je potrebno dopuniti sa odredbama kojim će se definisati postupak prije izdavanja prekršajnog naloga, odnosno ko je ovlašćeno lice koje vrši (inspeksijski) nadzor i utvrđuje nepravilnosti, na koji način obavještava direktora Agencije, da li direktor Agencije na predlog tog ovlašćenog lica odlučuje da li će podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka ili izdati prekršajni nalog ili će izreći upravno nadzornu mjeru.

Zbog navedenog smatramo da je **st.8 do 11 člana 162 predloga zakona potrebno brisati ili ih zamijeniti u skladu sa navedenim predlozima.**

Amandman IX

Član 164

Objasnenje:

Ovim članom predviđa se da Agencija može pružaocu usluge linearnih AVM usluga izreći mjeru upozorenja, novčane kazne ili ograničavanja pružanja usluge. Navedeni član je sporan sa stanovišta ovlaštenja javnopravnog organa da nakon sprovedenog postupka nadzora izriče novčanu kaznu kao upravno nadzornu mjeru, jer ostaje nejasno koja je to visina i za koje slučajeve se može izreći novčana kazna kao vrsta upravno nadzorne mjere, obzirom da se kaznenim odredbama propisuju sankcije za učinjene prekršaje ili zakonodavac pogrešno smatra da će Agencija u ovom slučaju primjenjivati iznose propisane za učinjene prekršaje. Kako je namjera zakonodavca da omogući Agenciji izricanje i odmjeravanje kazne to je predloženi član i u suprotnosti sa Zakonom o prekršajima, jer shodno članu 144 ovog zakona ovlašteno lice može za uočene nedostatke izdati prekršajni nalog kojim se može izreći samo minimum propisane novčane kazne.

Nadalje, Zakonom o upravnom postupku u članu 152 definisana je situacija kada se u upravnom postupku može izreći novčana kazna. Ovim članom se novčana kazna može izreći samo kao način kojim javnopravni organ koji sprovodi izvršenje hoće da prinudi izvršenika da ispuni propisane obaveze izricanjem novčane kazne, dok se Zakonom o inspeksijskom nadzoru definišu situacije kada inspektor može izreći novčanu kaznu.

Takođe ostaje nejasno šta se tačno podrazumijeva pod mjerom „ograničenja pružanja usluge“.

Na osnovu navedenog predlažemo ponovno razmatranje člana 164 i njegovo preciznije uređenje.

STAV OBRADIVAČA:

Amandman I koji se odnosi na član 11 stav 2 tačka 9 i 10 nije prihvaćen. Nacrtom zakona se samo definišu osnovi koji se odnose na rad iz domena nadležnosti Agencije.

Amandman II koji se odnosi na član 43 stav 5 tačka 1 nije prihvaćen. Ovo je ustaljena praksa koja dobro funkcioniše. Nakanda se određuje paušalno prve godine, a ostalih godina u odnosu na ostvareni prihod.

Amandman IV koji se odnosi na član 47 nije prihvaćen. Ovo je mjera koja omogućava da se ograniči distribucija stranih programa u slučajevima definisanim članom 47.

Amandmani VII, VIII i IX će se razmatrati u toku usaglašavanja sa domaćim zakonodavstvom.

Prihvaćeni amandmani:

Amandman III koji se odnosi na član 43, stav 5, tačka 2 je djelimično prihvaćen i procenat je smanjen na 3,5%.

Amandman V koji se odnosi na član 96, stav 5 je prihvaćen i riječi „bez naknade“ su zamjenjene sa „bez distribucione naknade i naknade za retransmisiju“.

Amandman VI koji se odnosi na član 96, stav 9 je djelimično prihvaćen u dijelu koji se odnosi na radijske programe (brisane su riječi „radijske i“).

II Sugestije Srđan Filipović NVO Stereotip – City Radio

Amandman I

Interes radija je izdvajanje termina “Radio” i “Televizija” iz “Elektronski mediji” zbog lakše regulacije.

Jedan Član Zakona treba da sadrži obaveznu kvotu 10% za kupovinu ili reemitovanje radijskog programa, tako da žanrovski može biti dopunjen program, a ne i dominantno reemitovan.

Primjer: radio koji proizvodi nedjeljno 10 sati zabavnog i 5 sati informativnog programa, može reemitovati maksimalno 1 sat zabavnog i 30 minuta informativnog programa.

Rezultat koji se očekuje je zaustavljanje trenda smanjenja broja radnika, zaustavljanje urušavanja cijena kroz damping i sveukupna zaštita tržišta.

Obrazloženje:

Nekoliko radio stanica koje imaju sjedište u Beogradu, a registrovanu firmu u Crnoj Gori i dobijene frekvencije, čine nelojalnu konkurenciju domaćim radio emiterima, a postoji opasnost i povećanja tog broja.

Naime, proizvedeni program za veće tržište, emituju ili reemituju u Crnoj Gori i to im čini dominantan dio programa uz formalno poštovanje minimuma sopstvene produkcije u Crnoj Gori. Sa minimalnim ulaganjima ostvaruju dobru profitnu poziciju, tim prije jer imaju prostora za damping cijene, što često i koriste.

Tako se crnogorske radio stanice dovode u neravnopravan položaj jer zapošljavaju mnogo više radnika, uz prateće troškove, a cijenu svog reklamnog prostora teško prodaju u treći sa onima koji imaju ekonomskih mogućnosti za urušavanje cjenovnog standarda.

Omogućavanje korišćenja ovakvog modela dovodi do: otpuštanja profesionalaca iz medijske branše, smanjenje cijena usluga i ukupnih budžeta oglašivača i, na kraju, preuzimanje urušenih emitera od strane zainteresovanih subjekata iz okruženja.

Primjer: Radio TDI (kupljena radio Montena sa sedam zaposlenih), zapošljava jednog radnika. U 2017. i 2018. godini ima prihode od 200.000 eura, prikazanu dobit 85.000 eura, koji po odbitku 9% poreza odlazi iz Crne Gore. U isto vrijeme, neka od domaćih radio stanica, ukoliko ima sličnu produkciju, imala bi negativan bilans uzimajući u obzir plate, poreze, doprinose, amortizaciju opreme i prateće troškove.

Informisani smo da postoji više radio stanica koje bi po istom principu nastupile u Crnoj Gori, sebi napravile trenutni profit, a uticale na trajno urušavanje tržišta.

Amandman II:

U Članu 111, stav 3, trebalo bi da stoji da je maksimalno trajanje oglašavanja 10 minuta po satu, a posmatrani period je sat, u bilo kom periodu tokom 24 sata.

Obrazloženje:

Dio aktuelnog Zakona koji se tiče trajanja oglašavanja je dobar, posmatra se bilo koji sat i trajanje oglašavanja od 9 minuta u njemu. Zbog malih prekoračenja, predlažem korekciju od 1 minut jer će tada biti zadovoljene potrebe radijskih emitera.

Nije dobro povećati na 12 minuta po satu i posmatrani period 6-18 sati, jer otvaramo prostor za damping. Emiteri bi imali mogućnost da minutažu iz neatraktivnih termina, npr. 6-8 sati, prebace u ostale, tako da bi imali mogućnost da u toku dana imaju mogućnost prodaje 15 do 20 minuta u atraktivnom satu, i samim tim mogućnost prodaje po nižim cijenama, što znači urušavanje tržišta.

Amandman III

U Članu 109 stav 2, treba dodati "i sponzorisan programi"

Obrazloženje:

Praksa, i značajan prihod, radio stanica su sponzorisani radio programi koji emituju prije najave ili poslije odjave reklamnu poruku sponzora. Samim tim je nemoguće praviti reklamni blok.

STAV OBRADIVAČA:

Predlog iz Amandmana I će biti predmet pravilnika koji će donijeti Agencija.

Amandman II nije prihvaćen. Predlog nije osnovan, ne može se pretjerano spominjati sponzorstvo.

Prihvaćeni amandmani:

Amandman II koji se odnosi na član 111, stav 3 je prihvaćen i član je revidiran.

III Sugestije - Goran Đurović (Media centar), Olivera Nikolić (Institut za medije Crne Gore), Milka Tadić Mijović, (Centar za istraživačko novinarstvo), Daliborka Uljarević (Centar za građansko obrazovanje), Mjlena Perović Korać (Monitorov centar za demokratiju i medije)

Amandman I

Član 11 Nacrta Zakona mijenja se i glasi:

1) Agencija sprovodi svoje nadležnosti nepristrasno i transparentno i u cilju ostvarivanja slobode izražavanja, medijskog pluralizma, kulturne i jezičke raznovrsnosti, zaštite potrošača, pristupačnosti sadržaja, ravnopravnosti, pravilnog funkcionisanja tržišta i promocije efikasne konkurencije.

(2) Agencija u okviru svojih nadležnosti:

1) predlaže program razvoja sektora AVM usluga;

2) u saradnji sa regulatornim organom za elektronske komunikacije priprema stručne osnove za izradu plana namjene radio-frekvencijskih opsega, u dijelu koji se odnosi na zemaljsku radio-difuziju;

3) daje saglasnost na predlog plana raspodjele radio frekvencija, u dijelu koji se odnosi na zemaljsku radio-difuziju;

4) daje mišljenje regulatornom organu za elektronske komunikacije o potrebi određivanja operatora sa značajnom tržišnom snagom, ako se na osnovu analize utvrdi da određeno relevantno tržište usluga elektronskih komunikacija, koje predstavljaju uslov za pružanje i /ili pristup AVM uslugama, nije dovoljno konkurentno;

5) izdaje odobrenja za emitovanje i odobrenja za distribuciju linearnih AVM usluga posredstvom elektronskih komunikacionih mreža namijenjenih za digitalnu zemaljsku radio-difuziju;

6) vrši registraciju pružalaca usluga distribucije linearnih AVM usluga posredstvom elektronskih komunikacionih mreža bez korišćenja radio-difuznih frekvencija, pružalaca AVM usluga na zahtjev i usluga platformi za razmjenu video sadržaja;

7) utvrđuje visinu naknada koje Agenciji plaćaju fizička i pravna lica na način utvrđen ovim zakonom;

8) vodi registre pružalaca AVM usluga, distributera linearnih AVM usluga i pružalaca usluga platformi za razmjenu video sadržaja;

- 9) odlučuje o prigovorima fizičkih i pravnih lica u vezi sa radom pružalaca AVM usluga i distributera linearnih AVM usluga;
- 10) vodi upravni postupak i rješava u pojedinačnim upravnim stvarima, po službenoj dužnosti ili po prigovoru fizičkog ili pravnog lica na rad pružalaca AVM usluga i distributera linearnih AVM usluga;
- 11) podnosi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom sudu;
- 12) izriče upravno-nadzorne mjere u skladu sa ovim zakonom;
- 13) vrši nadzor nad primjenom ovog zakona;
- 14) **priprema i objavljuje na internet stranici izvještaje odnosno analize primjene zakona i programskih standarda najmanje šestomjesečno**
- 15) donosi i sprovodi podzakonske akte za sprovođenje ovog zakona;
- 16) **vrši raspodjelu sredstava iz Fonda za podsticanje medijskog pluralizma**
- 17) **vrši najmanje jednom godišnje istraživanje javnog mnjenja o povjerenju, gledanosti/slušanosti elektronskih medija u Crnoj Gori**
- 18) podstiče promociju samoregulacije i upotrebu koregulacije;
- 19) promoviše i preduzima mjere za razvoj medijske pismenosti;
- 20) podstiče unapređenje dostupnosti AVM usluga osobama sa invaliditetom;
- 21) obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom i Statutom Agencije.

Istraživanje javnog mnjenja iz stava 1 tačke 14 ovog člana objavljuje se na internet stranici Agencija a vrši se u skladu sa metodologijom i procedurom koja se bliže uređuje aktom koji donosi Savjet Agencije.”

Obrazloženje:

Ovim se preciziraju nadležnosti Agencije i stvara obaveza najmanje šestomjesečne izrade analize o primjeni zakonskih odredbi u pogledu sopstvene produkcije i programskih standarda koji će na jasan način predstaviti koji mediji ispunjavaju zakonom uređene obaveze i obaveze koje proističu iz odobrenja za rad elektronskih medija (sopstvena produkcija itd...). Neispunjavanje zakonskih odredbi predstavlja uslov za izricanje privremenih mjera kako bi emiter preduzeo sve neohodne mjere da ispuni zakonske obaveze a kao krajnja mjera se može sprovesti oduzimanje odobrenja za rad emitera ili razrješenje direktno Agencije ukoliko ne poštuje zakonske norme. Takođe, uvodi se i nova nadležnost Agencije koja se odnosi na vršenje raspodjele sredstava iz **Fonda za podsticanje medijskog pluralizma**. Ovu nadležnost iako se sprovodi nije bila do sada obuhvaćena ovim članom. Uvodi se i nova nadležnost i obaveza Agencije da najmanje jednom godišnje sprovede istraživanje javnog mnjenja koje se odnosi na povjerenje gledalaca i slušalaca, gledanost/slušanost elektronskih medija. Ovi podaci treba da budu jedan od kriterijuma za oglašavanje javnih institucija u elektronskim medijima kao i osnova za dodjelu sredstava iz Fonda za podsticanje medijskog pluralizma.

Amandman II

U članu 16 Nacrta u stavu 1 mijenjaju se tačke 1, 2, 4 I koje glase:

(1) Članovi Savjeta Agencije ne mogu biti:

- 1) poslanici i odbornici u toku mandata i najmanje tri godine od prestanka funkcije;

2) članovi Vlade, predsjednik države ili opštine, u toku trajanja mandata i najmanje tri godine od prestanka funkcije;

4) funkcioneri političkih stranaka (predsjednici stranaka, članovi predsjedništava, njihovi zamjenici, članovi izvršnih i glavnih odbora, kao i drugi stranački funkcioneri) u toku mandata i najmanje **tri** godine od prestanka funkcije;

Obrazloženje:

Predloženim izmjenama se povećava period "hađenja" javnih funkcionera aktivnih u političkim strankama i umjesto 2 (kako je predviđeno u Nacrtu) predlažemo da bude potrebno najmanje tri godine neobavljanja partijske funkcije kako bi neko mogao postati član Savjeta Agencije. Predložena mjera ože povećati uslove za samostalnost rada Savjeta Agencije.

Amandman III

Član 18 Nacrta mijenja se i glasi:

(1) Kandidate za članove Savjeta Agencije predlažu:

1) univerziteti, jednog člana;

2) nevladine organizacije koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda, **dva** člana;

3) nevladine organizacije iz oblasti medija, jednog člana;

4) Crnogorski P.E.N. Centar i Akademija nauka i umjetnosti, jednog člana;

(2) Lice koje je predloženo za člana Savjeta Agencije ne mora biti iz reda ovlašćenog predlagača.

(3) Predlagači iz stava 1 ovog člana mogu zajedno ili odvojeno predložiti kandidata za člana Agencije.

(4) Ako predlagači iz stava 1 tačka 4 ovog člana podnesu odvojene predloge, razmatraće se predlog predlagača prema redosljedu ovih predlagača, a ako taj predlog ne ispunjava propisane uslove, razmatraće se predlog narednog predlagača.

(5) U slučaju iz stava 4 ovog člana, u narednom postupku imenovanja Savjeta, ovlašćeni predlagači mijenjaju mjesto.

(6) Kandidate za članove Savjeta Agencije predlažu nadležni organi upravljanja pravnih lica iz stava 1 ovog člana, u skladu sa svojim statutima.

Obrazloženje:

Ovim predlogom se iz kruga ovlašćenih predlagača **brišu udruženja emitera (komercijalnih i javnih)** jer njihovo učešće u radu ovog tijela predstavlja potencijalni sukob interesa. Savjet Agencije je odgovoran za primjenu ovog zakona koji podrazumijeva kontrolu i sankcionisanje emitera zbog nepoštovanja propisa. U dosadašnjem radu Agencije bilo je primjetno izbjegavanje sankcionisanja emitera zbog neplaćanja godišnjih nadoknada za emitovanje kao i drugih odstupanja u primjeni Zakona što negativno utiče na tržište. Predlažemo da NVO koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda **imenuju dva člana** čime će ukupan broj članova Savjeta ostati nepromijenjen (5).

Amandman IV

Član 19 Nacrta Zakona mijenja se i glasi:

„(1) Predlog za imenovanje člana Savjeta sadrži: ime i prezime, adresu i kratku biografiju predloženog kandidata i mora biti potpisan i ovjeren od strane ovlaštenog predlagača, odnosno ovlaštenih predlagača.

(2) Predlog kandidata za člana Savjeta podnosi se na obrascu koji utvrđuje radno tijelo Skupštine nadležno za ljudska prava i slobode (u daljem tekstu: radno tijelo Skupštine).

(3) Uz predlog iz stava 1 ovog člana dostavlja se:

- 1) dokaz da je predloženi kandidat državljanin Crne Gore i da ima prebivalište u Crnoj Gori;
- 2) dokaz o stručnoj spremi predloženog kandidata;
- 3) izjava predloženog kandidata o prihvatanju kandidature i da ne postoji smetnja iz člana 16 ovog zakona za njegovo imenovanje za člana Savjeta.

(4) Nakon podnošenja predloga kandidata za članove Savjeta od strane nevladinih organizacija Generalni sekretar Skupštine Crne Gore (u daljem tekstu: Generalni sekretar) prikuplja od nadležnih državnih organa sledeće akte:

- 1) dokaz o upisu u registar nevladinih organizacija kod nadležnog organa državne uprave;
- 2) osnivački akt i statut, u tekstu koji se nalazi kod nadležnog organa državne uprave;
- 3) finansijske izvještaje za prethodne tri godine koji se nalaze kod nadležnog organa državne uprave.

(5) Izvještaji o radu nevladinih organizacija podnose na obrascu koji utvrđuje radno tijelo Skupštine.

(6) Predlog za imenovanje člana Savjeta koji nije u skladu sa st. 1, 2, 3 i 4 ovog člana neće se razmatrati.

Obrazloženje:

U ovom predlogu sugerišemo da nadležni odbor Skupštine za ljudska prava i slobode utvrđuje obrazac za predlaganje kandidata za člana Savjeta kao i da propiše potrebni obrazac izvještaja o radu ovlaštenih predlagača iz reda NVO. Praksa je pokazala da se prilikom predlaganja kandidata za Savjet RTCG i Savjet Agencije za elektronske medije od strane nevladinih organizacija dostavljaju različite forme izvještaja o radu. Kako bi se unificirao sadržaj izvještaja iz kojeg treba da se dobiju podaci o aktivnostima koje je NVO realizovala u prethodne tri godine, neophodno je da se propiše forma od strane nadležnog odbora. **Novina u ovom predlogu je što se NVO oslobađaju obaveze prikupljanja obimne dokumentacije koja je u posjedu državnih organa (Ministarstvo javne uprave, Poreska uprava). Zakon o upravnom postupku (Službenom listu CG", br. 56/2014, 20/2015, 40/2016 i 37/2017) omogućava da se dokumentacija neophodna za sprovođenje upravnog postupka (što ovaj proces zapravo jeste) prikupi po službenoj dužnosti. Ovim se NVO oslobađaju značajnih troškova za ovjeravanje dokumentacije.**

Član 13

Javnopravni organ prilikom odlučivanja u upravnom postupku, po službenoj dužnosti vrši uvid, pribavlja i obrađuje podatke iz službenih evidencija i registara, koje vodi taj javnopravni organ, odnosno drugi nadležni organ, osim ako je pristup tim podacima ograničen u skladu sa zakonom.»

Takođe, predlažemo i da se briše iz nacрта Zakona zadnji dio tačke 3 u stavu 3:

„ili da će, u roku od 30 dana od dana imenovanja, otkloniti smetnje za imenovanje iz člana 17 ovog zakona otkloniti.“ Ovo iz razloga jer kandidat koji prihvati kandidaturu ne može izmijeniti tj otkoniti smetnje iz člana 16 u roku od 30 dana osim one koja se odnosi na učešće u pravnim licima koja se bave

AVM uslugama (tačka 4 stav 1 član 16 Nacrta Zakona). Kandidat za člana savjeta Agencije treba unaprijed da ispunji uslove uključujući i odustajanje od vlasničkog ili drugog udjela u pravnim licima koja se bave pružanjem AVM usluga.

Amandman V:

Član 20 Nacrta Zakona mijenja se i glasi:

“Nevladina organizacija može biti predlagač za imenovanje člana Savjeta, ako ispunjava sljedeće uslove:

1) da je kod nadležnog organa državne uprave registrovana najmanje tri godine prije objavljivanja javnog poziva za podnošenje predloga za imenovanje Savjeta;

2) da u osnivačkom aktu i statutu ima, kao osnovne ciljeve i zadatke djelovanja, pitanja iz oblasti koje su predviđene članom 18 stav 1 tač. 2, 3 ovog zakona i **da se u prethodne tri godine kontinuirano bavi ovim pitanjima.**

3) da joj u prethodne tri godine prije objavljivanja javnog poziva za predlaganje kandidata za Savjet, godišnji budžet nije bio manji od 3000 eura;

4) da u prethodne tri godine prije objavljivanja javnog poziva za predlaganje kandidata za Savjet, najmanje 2000 eura tokom jedne kalendarske godine bilo utrošeno za realizaciju aktivnosti u oblasti u kojoj predlažu kandidata za člana Savjeta;

5) da joj u prethodne tri godine prije objavljivanja javnog poziva za predlaganje kandidata za Savjet učešće prihoda iz sredstava lokalne samouprave ili državnog budžeta po osnovu projekata, donacija, direktnih uplata ili drugom osnovu, nije bilo veće od 50% ukupnog godišnjeg prihoda;

(2) Ista nevladina organizacija može učestvovati u predlaganju kandidata za člana Savjeta samo u okviru jedne kategorije predlagača iz člana 19 stav 1 ovog zakona.

Obrazloženje:

Predloženim rješenjem se stvara mogućnost da samo NVO koje imaju zaista kontinuirane, dokazive aktivnosti učestvuju u procesu imenovanja članova Savjeta. Osim novčanog minimuma od 3000 eura, predlažemo da se uvode obaveza da je NVO tokom tri zadnje kalendarske godine utrošila najmanje 2000 eura za aktivnosti u oblasti u kojoj predlaže kandidata. Ovo je neophodno jer se time dokazuje kontinuitet u realizaciji aktivnosti u jednoj od oblasti utvrđenih ovim zakonom. Postavljanje ovog uslova treba da preduprijedi moguću situaciju da NVO koja se dominantno bavi npr. promocijom sporta a koja u statutu ima kao oblast djelovanja zaštitu ljudskih prava, stekne pravo da predlaže kandidata u oblasti zaštite ljudskih prava. Spektar djelovanja NVO je često veoma širok pa je postavljanje ovog uslova i postavljanja direktnog novčanog cenzusa u oblasti iz koje se predlaže kandidat neophodno.

Takođe, predložena rješenja predviđaju da samo NVO koje se **NE** finansiraju dominantno (sa preko 50% ukupnog godišnjeg prihoda) iz državnih I lokalnih fondova mogu predlagati kandidate za Savjet Agencije. Kumulativno ispunjeni kriterijumi mogu osigurati da NVO koje su dokazivo aktivne i koje nisu pod uticajem nosilaca vlasti na državnom ili lokalnom nivou (uticaj se uobičajeno osigurava preko finansiranja NVO iz fondova javnog sektora) izaberu svoje predstavnike koji će zastupati interese građana a ne posredno interese političkih partija. Ovim se smanjuje mogućnost da se posredno preko NVO koje su u potencijalnim klijentelističkim odnosima sa nosiocima vlasti na državnom I lokalnom nivou utiče na proces imenovanja članova Savjeta čime se direktno utiče na kontrolu Savjeta odono na smanjenje njegove samostalnosti. Ukoliko Savjet Agencije nije samostalan onda ni Agencija neće ispunjavati zakonom utvrđene ciljeve. Posljedice su brojne I odnose se na narušavanje tržišta ali i nepoštovanje propisanih profesionalnih standarda. Takve primjere smo imali u bliskoj prošlosti a manifestovali su se krozbrutalne kampanje protiv neistomišljenika vlasti preko Pink M televizije koje

su se odvijale bez reagovanja Savjeta Agencije I korišćenja zakonskih mehanizama za sprečavanje neprofesionalnog ponašanja medija. Slični kriterijumu su u članu 86 Nacrta Zakona već iskorišteni u procesu imenovanja članova savjeta lokalnih javnih emitera pa nema razloga da se ne ujednači postupak I kada je u pitanju process imenovanja članova Savjeta Agencije.

Amandman VI

Član 25 Nacrta Zakona mijenja se i glasi:

“Javni poziv naročito sadrži:

- 1) podatke o ovlašćenim predlagačima iz člana 18 stav 1 ovog zakona;
- 2) uslove koje kandidat za člana Savjeta Agencije mora da ispunjava;
- 3) uslove koje moraju da ispunjavaju nevladine organizacije kao ovlašćeni predlagači;
- 4) listu dokumentacije koja se obavezno dostavlja uz predlog za imenovanje;
- 5) naziv i adresu organa kojem se podnose predlozi za imenovanje;
- 6) način podnošenja i rok za podnošenje predloga za imenovanje;“

Obrazloženje:

Ovim predlogom se sugeriše brisanje tačke 7 iz stava 1 člana 25 Nacrta Zakona koja podrazumijeva da se u javnim pozivom javnost upozna sa “metodologijom bodovanja predloga za imenovanje vezi sa uslovima iz član 27 stav 3 ovog zakona.“ Protivimo se bilo kakvoj metodologiji bodovanja kandidata za članove Savjeta Agencije jer se time otvara prostor za manipulacije. Opštim uslovima za članove Savjeta (član 15 Nacrta Zakona) je već predviđeno da član ovog tiela mora imati najmanje 5 godina iskustva što smatramo sasvim dovoljnim kvalifikativom. Smatramo da samo obim podrške kvalifikovanih NVO (koje ispunjavaju stroge kriterijume kojima dokazuju svoj aktivizam i samostalnost u djelovanju) treba da bude jedini kriterijum za izbor kandidata koji će proces učiniti otpornijim na uticaje i preglasavanja od strane političkih stranaka u Skupštini Crne Gore. Godine radnog iskustva mogu bit uzete u obzir kao kriterijum samo u slučaju da dva ili više kandidata imaju isti broj podrški kvalifikovanih NVO. U tom slučaju bi umjesto glasanja o kandidatima bio upotijebljen kriterijum godine rednog iskustva što mi i predlažemo u sledećem našem predlogu (broj 7).

Amandman VII:

Član 27 Nacrta Zakona mijenja se i glasi:

- (1) **Generalni sekretar** Skupštine (u daljem tekstu: Generalni sekretar) dužan je da, u roku od **15 dana** od dana isteka roka za podnošenje predloga, objavi listu blagovremenih i potpunih predloga kandidata za članove Savjeta, na način na koji je objavljen javni poziv.
- (2) **Generalni sekretar dužan je da ovlašćenim predlagačima omogući dopunu nepotpune dokumentacije u skladu sa zakonom koji uređuje upravni postupak.**
- (3) **Generalni sekretar dužan je da, u roku od 30 dana od isteka roka za podnošenje predloga, utvrdi predlog liste za imenovanje Savjeta po ovlašćenim predlagačima.**
- (4) Ako predlagači iz određene kategorije iz člana 18 stav 1 podnesu više odvojenih prijedloga, u prijedlog liste uvrstiće se kandidat koji ima podršku najvećeg broja ovlašćenih predlagača koji ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom.

(5) Izuzetno od stava 4 ovog člana, u slučaju da dva ili više kandidata imaju podršku istog broja ovlaštenih predlagača, u predlog liste uvrstiće se kandidat koji ima duže radno iskustvo iz oblasti koje su relevantne za obavljanje djelatnosti Agencije.

(6) Prilikom utvrđivanja predloga liste iz stava 3 ovog člana, a uslijed okolnosti iz stava 5 ovog člana, **Generalni sekretar** dužan je da vodi računa o rodno balansiranoj zastupljenosti, kako bi lica manje zastupljenog pola imala prioritet u imenovanju u odnosu na druge kandidate, ako su ispunjeni svi drugi uslovi.

(7) **Predlog liste iz stava 3 ovog člana dostavlja se radnom tijelu Skupštine na razmatranje i odlučivanje.**

(8) **Radno tijelo Skupštine dužno je da se u roku od 15 dana nakon dobijanja predloga liste za imenovanje Savjeta izjasni i odluči istovremeno o cijelom predlogu liste za imenovanje Savjeta.**

(9) **Predlog liste za imenovanje Savjeta, sa obrazloženjem i izvještajem o sprovedenom postupku za imenovanje Savjeta, radno tijelo Skupštine dostavlja Skupštini na razmatranje i odlučivanje.**

Obrazloženje:

Predloženim rješenjem postupak ocjene validnosti dokumentacije kandidata za članove Savjeta povjerava se Generalnom sekretaru Skupštine i profesionalnoj službi ove institucije. Takođe, ovaj predlog omogućava i dopunu dokumentacije (u skladu sa pravilima upravnog postupka) što će povećati transparentnost i kvalitet samog procesa. Ovaj predlog daje Generalnom sekretaru obavezu da vodeći računa o ispunjenosti kriterijuma sačini predlog liste za imenovanje Savjeta. Ukoliko nastupi okolnost da dva ili više kandidata imaju isti broj podrški od ovlaštenih subjekata, prednost će se dati kandidatu koji ima duže radno iskustvo a u ovoj situaciji se vodi računa i o rodnoj ravnopravnosti.

Ovaj predlog podrazumijeva da Generalni sekretar dostavi nadležnom skupštinskom odboru listu za imenovanje Savjeta o kojoj odbor glasa u cjelosti, bez mogućnosti da se preglasava oko kandidata pojedinačno. Ovim se smanjuje mogućnost stranačkog uticaja na process a po istom principu po kojem ni Skupština u plenumu ne može pojedinačno da se izjašnjava o kandidatima već o cijeloj listi istovremeno. Na ovaj način se povezuju aktivnosti profesionalne službe Skupštine bez učešća predstavnika političkih stranaka i smanjuje prostor za njihovo arbitriranje. Ovim se daje doprinos povećanju samostalnosti Savjeta Agencije.

Amandman VIII

Član 33 Nacrta Zkona mijenja se i glasi:

“(1) Postupak razrješenja člana Savjeta može pokrenuti **isključivo Savjet.**

(2) Skupština donosi odluku o razrješenju člana Savjeta nakon sprovedenog postupka u kome su utvrđene sve relevantne okolnosti.

(3) Članu Savjeta protiv kojeg je pokrenut postupak razrješenja mora biti omogućeno da se izjasni o razlozima pokretanja postupka.

(4) Obrazloženu odluku iz stava 2 ovog člana, Skupština je dužna da objavi u "Službenom listu Crne Gore" i na veb-sajtu Skupštine.

(5) Protiv odluke iz stava 3 ovog člana može se pokrenuti upravni spor u roku od 20 dana od dana dostavljanja akta stranci.

(6) Do donošenja pravosnažne odluke u sporu iz stava 5 ovog člana, ne može se pokrenuti postupak imenovanja novog člana u smislu člana 35 ovog zakona.”

Obrazloženje:

Predloženim rješenjem, u kojem isključivo Savjet Agencije pokreće postupak razrješenja svog člana, se povećava stepen zaštite od stranačkih uticaja na rad članova Savjeta. Postupak razrješenja ne može pokrenuti nijedan drugi organ osim samog Savjeta. U praksi smo imali ovakvu situaciju 2015 godine kada je avjet agencije dostavio Skupštini inicijativu za razrješenje jednog svog člana ali se Skupština nije nikad izjasnila o inicijativi.

Amandman IX

Član 4 Nacrta Zakona mijenja se i glasi:

(1) Finansiranje Agencije vrši se u skladu sa finansijskim planom koji za svaku godinu donosi Savjet Agencije, najkasnije tri mjeseca prije početka finansijske godine.

(2) Ukupni troškovi rada Agencije obuhvaćeni finansijskim planom, uključujući i rezerve za nepredviđene izdatke, odražavaju realne troškove Agencije potrebne za uspješno ostvarivanje njenih funkcija.

(3) Agencija može koristiti finansijska sredstva isključivo za realizaciju aktivnosti kojima se realizuju obaveze utvrđene ovim zakonom.

(4) Svi obračuni prihoda i rashoda Agencije podliježu godišnjoj reviziji od strane nezavisnog ovlašćenog revizora.

Obrazloženje:

U ovom predlogu dodaje se novi stav 3 koji treba da spriječi da se novac Agencije usmjerava za stipendije, humanitarne akcije, individualne donacije socijalnog karaktera, podršku sportskim događajima i slično. Godišnje je Agencija trošila desetine hiljada eura na poslove koji nisu u djelokrugu njenog rada. Za period od 2015. do 2018.godine, to je ukupno iznosilo 130.265,56 eura.

Amandman X

Stav 1 u članu 66 Nacrta Zakona mijenja se i glasi:

“Učešće sopstvene produkcije u ukupnom sedmičnom emitovanju televizijskog ili radijskog programa mora iznositi najmanje 20%.“

Obrazloženje:

Neophodno je povećati obeveze proizvodnje sopstvenog programa za emitere jer se time ostvariuje javni inters u smilsu većeg informisanja I obrazovanja javnosti. Država treba da kreiranjem obaveza za emitere doprinese ostvarenju javnog interesa a ne da se prilagođava trenutnim kapacitetima emitera koji često nisu zainteresovani da povećavaju sopstvenu proizvodnju jer žele da sa što manjim troškovima ostvare što veće prihode od marrketinga. Procenat koji se nalazi u Nacrtu je minimalan I isključivo je u inters emitera koji imaju matične kuće u zemljama regiona ili su dio globalnih mreža. Predlagač Zakona treba da konačno prihvati činjenicu da ostvarenost medijskog pluralizma nije recipročna broju

medija I da funkcionisanje više emitera iz regiona u Crnoj Gori ne znači I bolju informisanost I zadovoljenje potreba građana Crne Gore.

Amandman XI

Član 173 mienja se i glasi:

„(1) Agencija za elektronske medijenastavlja sa radom kao Agencija za audiovizuelne medijske usluge.

(2) Agencija preuzima zaposlene, poslovne prostorije, sredstva, opremu, prava i obaveze Agencije za elektronske medije.

(3) Članovima Savjeta Agencije prestajemadta danom stupanja na snagu ovog zakona.“

Objasnenje:

Ovaj predlog sugerise potrebu izbora novog Savjeta Agencije nakon usvajanja novih kriterijuma I procedura kako bi se poboljšao legiitimitet ključnog upravljačkog organa Agencije.

STAV OBRADIVAČA:

Amandman II nije prihvaćen. Smatra se da su dvije godine/pola mandata dovoljno dug period za mirovanje.

Amandman III koji se odnosi na član 18 nije prihvaćen. Svi predlagači predlažu po jednog člana.

Amandman IV koji se odnosi na član 19 stav 3 nije prihvaćen. Potrebno je predvidjeti rok u kojem se mogu otkloniti smetnje. Predlog iz istog amandmana koji se odnosi na član 19, stav 4 je proceduralno pitanje o kojem će Skupština odlučiti.

Amandman V koji se odnosi na član 20 nije prihvaćen. Brisani su stavovi 4 i 5 shodno usalašavanju sa članom 86 Nacrta zakona. Takođe, doupna tačke 2 iz člana 20 već postoji u Nacrtu.

Amandman VI koji se odnosi na član 25 nije prihvaćen. Metodologijom bodovanja se povećava zaštita prilikom izbora članova Savjeta.

Amandman VII koji se odnosi na član 27 nije prihvaćen. Ovo je proceduralno pitanje o kojem će Skupština odlučiti.

Amandman VIII koji se odnosi na član 33 nije prihvaćen. Po analogiji, onaj ko osniva može i razrješiti Savjeta.

Amandman IX koji se odnosi na član 42 nije prihvaćen. U Nacrtu zakona je već predviđeno kako se vrši planiranje finansijskih sredstava.

Amandman X koji se odnosi na član 66 će biti predmet pravilnika koji će donijeti Agencija.

Amandman XI koji se odnosi na član 173 nije prihvaćen. Mora se obezbjediti kontinuitet Savjeta.

Prihvaćeni amandmani:

Amandman I koji se odnosi na član 11 djelimično prihvaćen, tako da je dodata nova tačka 14 i 15.

IV Sugestije Televizije Vijesti

Amandman I

Poslije člana 137 dodaje se novi član 137a koji glasi:

„Objektivno mjerenje gledanosti

Član 137a

Agencija za elektronske medije dužna je da obezbijedi zvanična, redovna, objektivna i nepristrasna mjerenja gledanosti svih televizijskih emitera iz Crne Gore koji program emituju na cjelokupnoj teritoriji, na dnevnom nivou;

Mjerenja iz stava 1 ovog člana vrše se na osnovu prethodno utvrđene, objektivne metodologije koja je usaglašena sa televizijskim emiterima iz Crne Gore;

Agencija sačinjava jedinstvene dnevne izvještaje o gledanosti koje dostavlja televizijskim emiterima koji su predmet mjerenja;

Metodologija, mjerenje i nadzor nad mjerenjem koji vrši Agencija detaljno će se propisati pravilnikom koji usvaja Agencija nakon konsultacija sa televizijskim emiterima.“

Objasnenje:

Crna Gora ne posjeduje zvanično, opšte prihvaćeno mjerenje gledanosti svih televizijskih emitera iz Crne Gore. Trenutno jedino dostupno mjerenje je komercijalnog karaktera, koje sprovodi Telekom Crne Gore kao kablovski AVM operator u saradnji sa kompanijama Ipsos i Nilsen. Sa druge strane, zbog velikih, kontinuiranih promjena na trzistu AVM usluga, prisutni su trendovi povlaćenja određenih emitera sa kablovskih AVM operatera sa kojim nisu u vlasničkim odnosima, dok se paralelno najavljuje mogućnost uvođenja mjerenja od strane drugih AVM operatera.

Posebno problematična je činjenica što se određeni komercijalni emiteri kao i AVM operatori nalaze u vlasništvu istih struktura kao i media buying agencije, koje sredstva za televizijske emitere opredjeljuju upravo na osnovu mjerenja.

Izvjeshno je da će daljim usloznavanjem medijskih i AVM odnosa komercijalna mjerenja postajati sve subjektivnija, što uključuje i raspodjelu sredstava predviđenih za marketing, što će unijeti dodatani haos na ionako neuređenom, malom i ranjivom tržištu Crne Gore, koje je već sada veoma neotporno na konkurenciju iz regiona i šire.

Uvođenjem zvaničnog mjerenja bi se obezbijedile objektivne i tačne informacije, a Crnogorsko tržište bi postalo urednije, a sve u cilju zaštite svih TV emitera, operatera AVM usluga i crnogorskih građana.

Amandman II

U članu 66, u stavu 1 riječ „15%“ mijenja se riječju „25%“

Objasnenje:

Postojeće zakonsko, odnosno rješenje predviđeno podzakonskim aktima, da su TV emiteri dužni da proizvedu svega 10% sadržaja (odnosno 15% predviđeno nacrtom novog zakona) iz sopstvene produkcije nedovoljno je za potrebe crnogorskog stanovništva.

Naime, suočeni smo sa situacijom da se u Crnoj Gori većinski emituje ili stranim ili sadržaj proizveden u zemljama okruženja, dominantno na srpskom, hrvatskom ili bosanskom jeziku. Naime, kako je

područije Crne Gore malo, a istorijske veze sa Srbijom, Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom velike, nalazimo se u specifičnoj situaciji da smo više izloženi jezicima iz regiona nego svom sopstvenom.

Na ovaj način, gledaoci u Crnoj Gori ostaju uskraćeni za saržaj na svom, Crnogorskom jeziku, iako bi upravo TV sadržaj u nekoj zemlji trebao da njeguje njen jezik.

To je i razlog zbog kojeg je potrebno povećati procenat sopstvene produkcije od strane svih TV emitera.

Takođe, povećanje sopstvene produkcije potrebno je i zbog većeg informisanja građana o svim bitnim temama iz raznih sfera života vezanih za Crnu Goru, posebno imajući u vidu da određeni broj TV emitera gro svog programa proizvodi van Crne Gore, u svojim matičnim kućama, te da taj sadržaj nije u potpunosti prilagođen potrebama crnogorskih građana.

Amandman III

Nakon člana 114 dodaje se novi član 114a koji glasi:

Ograničenje reklamiranja kod stranih TV emitera

Član 114a

TV emiteru čiji se program emituje u Crnoj Gori a koji nije registrovan u Crnoj Gori, zabranjeno je da prima sredstva od pravnih i fizičkih lica iz Crne Gore za reklamiranje roba i usluga na teritoriji Crne Gore.

Ako Agencija utvrdi nezakonito reklamiranje iz stava 1 ovog člana, o tome je dužna upozoriti operatora AVM usluga koji emituje TV program takvog emitera, kako bi se reklamiranje prekinulo.

Ako AVM operator dobije najmanje tri upozorenja za istog TV emitera u toku jedne kalendarske godine, Agencija će AVM operatoru naložiti uklanjanje tog TV emitera iz kataloga, odnosno zabraniti emitovanje saržaja tog TV emitera na teritoriji Crne Gore.

Obrazloženje

Zbog činjenice da je crnogorsko tržište jako malo a ujedno veoma liberalizovano, česte su pojave da se domaća pravna i fizička lica reklamiraju kod TV emitera koji nisu registrovani u Crnoj Gori ali svoj program emituju u našoj zemlji, što dovodi do neravnopravnog položaja crnogorskih TV emitera.

Takvo ponašanje odnosi dio marketing sredstava iz Crne Gore i daje ih emiterima koji u našoj zemlji ne plaćaju bilo kakav porez, nemaju troškove radne snage niti bilo kakve druge dažbine. Na taj način crnogorski TV emiteri se dovode u neuporedivo lošiji položaj u odnosu na strane, posebno imajući u vidu ogromne dažbine koje crnogorski emiteri plaćaju po raznim osnovama.

Imajući u vidu specifičnosti našeg malog tržišta koje je veoma neotporno na bilo kakve uticaje sa strane, država je dužna da učini sve kako bi zaštitila sopstvene TV emitere koji u našoj zemlji plaćaju poreze, zapošljavaju osoblje i plaćaju razne dažbine.

Takođe, utemeljenje ovog predloga pronalazi se i u članu 16 Evropske konvencije o prekograničnoj televiziji iz koje jasno proizilazi da domaća pravila o oglašavanju mogu praviti razliku između domaćih emitera i AVM usluga iz drugih država, odnosno nema nikakvih smetnji da se propišu drugačija pravila i ograničenja za prodaju marketinškog prostora za AVM usluge iz drugih država.

Amandman IV

Nakon člana 158 dodaje se novi član 158a koji glasi:

“Član 158a

(1) Pravno lice čija je djelatnost prikupljanje, oblikovanje i posredovanje oglasa, kao i fizička ili pravna lica, odnosno grupe povezanih lica, koja u kapitalu, odnosno imovini tog pravnog lica imaju više od 10 % vlasničkog udjela ili više od 10 % upravljačkih, odnosno glasačkih prava, ne mogu biti osnivači niti vlasnici bilo kojeg dijela kapitala niti ovlašćeni zastupnici TV ili radijskog emitera.

(2) Ako Agencija za elektronske medije utvrdi da je nastala nedopuštena promjena vlasničke strukture iz tačke 1 ovoga člana, naložiće osnivaču, vlasniku ili ovlašćenom zastupniku TV ili radijskog emitera da u određenom roku uskladi svoju vlasničku strukturu na način koji nije u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona.

(3) Ako lice iz tačke 2 ovog člana ne postupi u skladu s nalogom Agencije, Agencija će oduzeti pravo emitovanja tom TV ili radijskom emiteru.”

Obrazloženje:

Sve je češća pojava ogromne medijske koncentracije na tržištu, kod koje pravna lica zadužena za prikupljanje, oblikovanje i posredovanje oglasa (tzv. Media buying agencije) postaju vlasnici medija i na taj način dovode u nepovoljan položaj sve druge medije koji su učesnici medijskog tržišta. Takođe, na taj način ista pravna ili fizička lica dolaze u situaciju da kroz media bying agencije, sami sebi distribuiraju sredstva od marketinga, kroz medije čiji su takođe vlasnici, dok drugi mediji nemaju ravnopravan pristup tim sredstvima iako možda imaju i bolji rejting i veće povjerenje građana. Na ovaj način ostvaruje se ne samo nedozvoljena koncentracija, nego se otvara i proctor za strahovit uticaj na medije.

Ovaj problem prepoznala je i Hrvatska, članica EU, koja takođe ima malo medijsko tržište u odnosu na velike zemlje, ali čije je tržište neuporedivo veće i uređenije u odnosu na crnogorsko. Ako je u jedna zemlja članica EU u stanju da zaštiti svoje tržište, to isto mora uraditi i Crna Gora čije je tržište drastično manje, neuređenije i podložnije uticaju drugih zemalja.

Amandman V

Nakon člana 118, dodaje se član 118a koji glasi:

„Posebna zaštita maloljetnika

Član 118a

AVM operatori preko kojih se emituju Televizijski emiteri koji tokom 24 časa u svom programu emituju preko 10% rijaliti programa, dužni su da tokom cijelog dana budu pokriveni aktivnom mjerom roditeljske kontrole cijelog programa (pinovanje).

Obrazloženje

Zakonom je potrebno propisati da TV kanali koji u velikoj mjeri emituju rijaliti program budu pinovani, odnosno pod mjerama roditeljske kontrole tokom cijelog dana, kako bi se spriječilo da maloljetnici gledaju ovu vrstu programa.

Amandman VI

U članu 111 u st. 1 i 2 riječi “15%” mijenjaju se riječima “5%”.

Obrazloženje:

Crnogorsko tržište oglašavanja je jako malo i u potpunosti neuređeno, što dovodi u veoma nezavidan položaj sve komercijalne emitere. U tako otežanim uslovima rada, gdje komercijalni mediji ne mogu da obezbijede održivost, javni servisi suočavaju se sa velikim dotacijama iz javnih fondova. Primjer koji se posebno ističe je Javni servis RTCG koji godišnje iz državnog budžeta dobije preko 14 miliona Eura. Iz tog razloga, potrebno je značajno ograničiti količinu marketinga koju javni servisi mogu da ponude tržištu, kako bi se obezbijedio elementarno ravnopravan položaj javnih i komercijalnih emitera.

Crna Gora mora odlučiti da li će se javni servisi finansirati iz javnih fondova, pri čemu im onda sredstva od marketinga nisu potrebna, ili će biti ravnopravni učesnici na tržištu, a u tom slučaju potrebno im je uskratiti obimno javno finansiranje.

Ovakvim rješenjem po kojem javni servisi dobijaju ogromne budžetske dotacije a u isto vrijeme imaju pravo da tržištu ponude neznatno manju količinu marketinga od komercijalnih emitera je izrazito nefer prema komercijalnim emiterima i dovodi ih u podređen položaj.

STAV OBRADIVAČA:

Amandman I koji se odnosi na dodavanje novog člana 137a (Objektivno mjerenje gledanosti) nije prihvaćen. Agencija za elektronske medije ne može biti nadležna za mjerenje gledanosti, u prilog čemu govori i ekspert Savjeta Evrope na sastanku RG na kojem je prisustvovao.

Amandman II koji se odnosi na član 66 će biti predmet pravilnika koji će donijeti Agencija

Amandman III koji se odnosi na dodavanje novog člana 114a (Ograničenje reklamiranja kod stranih TV emitera) nije prihvaćen. Ekspert Savjeta Evrope je po ovom pitanju ukazao sljedeće: „Shodno standardima, ne može se ograničiti (prevenirati) oglašavanje u stranoj zemlji niti oglašavanje bilo koje strane zemlje na crnogorskom tržištu. Ni u jednoj zemlji Evrope ne postoji ograničenje po ovom pitanju“.

Amandman IV koji se odnosi na dodavanje novog člana 158a će biti razmatran u toku interresorskog usaglašavanja.

Amandman V koji se odnosi na dodavanje novog člana 118a (Posebna zaštita maloljetnika) nije prihvaćen. Zaštita djece od štetnih sadržaja treba da bude predmet mjera koje će propisati Savjet.

Amandman VI koji se odnosi na član 111 stav 1 i 2 nije prihvaćen. Uzimajući u obzir sve aspekte tržišta oglašavanja, Predlogom zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore normirano je ograničenje oglašavanja i telešoping spotova za RTCG u najgledanijim terminima tj. da u periodu između 20 i 22 časa trajanje oglašavanja i telešoping spotova u programu RTCG ne smije prelaziti četiri minuta po satu emitovanog programa.

V Sugestije Agencije za zaštitu konkurencije

Amandman I

U članu 133 stav 3 Nacrta Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama predlažemo brisanje stava 3 u dijelu: „ili odredbe o zaštiti konkurencije predviđene posebnim propisima“.

Amandman II

Član 10, stav 2 Nacrta Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama mijenja se i glasi:

„Agencije saraduje sa regulatornim organom nadležnim za elektronske komunikacije i organom uprave nadležnim za zaštitu konkurencije, u dijelu koji se odnosi na analizu tržišta usluga elektronskih komunikacija prikupljanje i dostavu informacija, podataka i analiza koje predstavljaju uslov za pružanje i/ili pristup AVM uslugama, odnosno druge uslove neophodne za uspostavljanje konkurencije na tržištu.

Amandman III

Član 102 Nacrta Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama mijenja se i glasi:

„Zabranjeno je odbiti pružanje usluga komercijalne audiovizuelne komunikacije ako odbijanje ima za cilj ili posljedicu zloupotrebu dominantnog položaja učesnika na tržištu ili nelojalnu konkurenciju.“

Amandman IV

Član 142, stav 3, tačka 1 Nacrta Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama mijenja se i glasi: „Stvorila koncentracija kojom bi se ugrozila konkurencija na tržištu ovih usluga, linearnih AVM usluga ili sa njima povezanim drugim uslugama i proizvodima na susjednim tržištima;

Amandman V

Član 170 stav 1 tačka 72 Nacrta Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama mijenja se i glasi:

„odbije pružanje usluga komercijalne audiovizuelne komunikacije čime se vrši zloupotreba dominantnog položaja učesnika na tržištu ili uspostavlja nelojalna konkurencija.

STAV OBRADIVAČA:

Prihvaćeni amandmani:

Amandman I koji se odnosi na član 133, stav 3 je prihvaćen.

Amandman II koji se odnosi na član 10, stav 2 je prihvaćen.

Amandman III koji se odnosi na član 102 je prihvaćen.

Amandman IV koji se odnosi na član 142, stav 3, tačka 1 je prihvaćen.

Amandman V koji se odnosi na član 170, stav 1, tačka 72 je prihvaćen.

VI Sugestije Agencije za elektronske medije

Amandman I

Član 2 unijeti kao stav 2 člana 8.

Obrazloženje:

Član 8 posvećen značenju izraza tako da je logično da se ova dva člana spoje u jedan.

Amandman II

U stavu 1 člana 4 brisati riječi „*ili se dovodi u pitanje javno zdravlje, ili predstavlja ozbiljan i težak rizik po javno zdravlje*“.

Obrazloženje:

Eliminiše se ponavljanje, jer je isto to već obuhvaćeno pominjanjem člana 47 stav 1 tačka b).

Amandman III

U stavu 1 člana 5, poziv na član „48“ zamjeniti sa „47“.

U stavu 2 člana 5, poziv na stav „2“ zamjeniti sa „1“.

Obrazloženje: tehnička greška.

Amandman IV

U stavu 3 člana 7 riječ „obavjestiti“ zamjeniti riječju „obavijestiti“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandaman V

U tački 24) člana 8 riječ „zapisa“ zamijeniti riječju „sadržaja“.

Obrazloženje: tehnička greška (terminološko usaglašavanje)

Amandman VI

U tački 11) člana 13 tačku na kraju reda zamijeniti sa „;“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman VII

U tački 1) stava 1 člana 5, poziv na član „19“ zamijeniti sa „18“ i riječ „zakonai“ zamijeniti riječima „zakona i“.

Stav 2 člana 20 odvojiti u novi stav (sada je spojen sa tačkom 2 iz stava 1).

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman VIII

U stavu 1 člana 27 riječ „15dana“ zamjeniti riječima „15 dana“.

U stavu 2 člana 27 riječ „30dana“ zamijeniti riječima „30 dana“

U stavu 2 člana 27 poziv na član „19“ zamijeniti sa „18“.

Obrazloženje: tehnička greška

U stavu 3 tačka 2 člana 27 riječ „duže“ zamjeniti riječju „značajnije“

Obrazloženje:

na taj način se prepoznaje značaj različitih poslova koje je kandidat obavljao i oblastima koje relevantne za djelatnost Agencije.

Poslije stava 3 dodati novi stav koji glasi:

„(4) Prilikom utvrđivanja predloga liste iz stava 2 ovog člana, Radno tijelo Skupštine dužno je da vodi računa o rodno balansiranoj zastupljenosti, kako bi lica manje zastupljenog pola imala prioritet u imenovanju u odnosu na druge kandidate, ako su ispunjeni svi drugi uslovi.“

Stav 4 postaje stav 5.

Obrazloženje:

Vidjeti ekspertska mišljenje, Savjet Evrope, februar 2019 (stana 7/preporuka 2.3.)

Amandman IX

U članu 28 stav 1, poziv na stav „5“ zamjeniti sa „4“.

Obrazloženje: tehnička greška

U članu 28 stav 4, riječ „upravni spor“ zamjeniti riječima „spor pred nadležnim sudom“.

Obrazloženje: Izbjeći prejudiciranje nadležnost određenog suda.

Amandman X

U članu 33 stav 5, riječ „*upravni spor*“ zamjeniti „*spor pred nadležnim sudom*“.

Obrazloženje:

Izbjeći prejudiciranje nadležnosti određenog suda.

U članu 33 stav 6, riječ „*člana*“ zamjeniti riječima „*člana*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XI

U članu 43, stav 11, riječi „*naknade za registraciju pružaoca AVM usluge i naknade po osnovu izdatog odobrenja za pružanje AVM usluge*“ zamjeniti riječima „*naknada, koje Agenciji plaćaju fizička i pravna lica na način utvrđen ovim zakonom,*“.

Obrazloženje: Usaglašavanje sa članom 11 tačka 7.

Amandman XII

U članu 44, riječi „*i elektronskih publikacija*“ zamjeniti riječima „*distributera linearnih AVM usluga i pružalaca usluga platformi za razmjenu video sadržaja*“.

Obrazloženje: Usaglašavanje sa kategorijama subjekata nadzora Agencije.

Amandman XIII

U članu 58 stav 4, riječi „*može emiteru uskratiti*“ zamijeniti „*može uskratiti*“.

Obrazloženje: brisanje riječi koja se ponavlja.

Amandman XIV

U članu 70 korigovati numeraciju posljednja tri slova tako da oni budu numerisani kao stavovi 5, 6 i 7.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XV

U članu 81 stav 12, riječi „*elektronskih medija*“ zamijeniti riječima „*AVM usluga*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XVI

U članu 96 stav 13, poslije riječi „*platformu*“ dodati riječi „*i teritoriju Crne Gore*“.

Obrazloženje:

Imajući u vidu da se ekskluziva prava za emitovanje određenog sadržaja vežu ne samo za tehnološku platformu, već i teritoriju, neophodno izvršiti dopunu odredbe koja to predviđa.

Amandman XVII

U članu 97 stav 3, riječi „ne može“ zamijeniti riječima „nema pravo“.

Obrazloženje: terminološko unaprijeđenje

Amandman XVIII

S obzirom da se član 103 ponavlja u članu 110, član 104 podijeliti u dva člana tako da novi član 103 čine stavovi 1-4 člana 104, a novi član 104 preostalih pet stavova postojećeg člana 104.

Stavove 2 i 3 člana 104 spojiti u jedan stav radi dobijanja jednostavnije odredbe.

Predlog novih članova 103 i 104:

b) Sponzorstvo

Uslovi za sponzorisanje AVM usluga i programskih sadržaja

Član 103

- (1) *Sponzorisanje AVM usluge i programi moraju da ispunjavaju sljedeće uslove:*
- 1) *sponzor ne smije uticati na sadržaj, odnosno raspored usluga ili programa koje sponzoriše ili na odgovornost ili uredničku nezavisnost pružalaca usluge;*
 - 2) *ne smiju direktno podsticati na kupovinu ili iznajmljivanje robe ili usluga, naročito posebnim promotivnim upućivanjem na tu robu i usluge;*
 - 3) *usluge ili program moraju jasno biti označeni da su sponzorisani;*
 - 4) *kada je program sponzorisan u cjelini ili djelimično, mora jasno biti označen imenom, logotipom i/ili drugim simbolom sponzora, kao što je upućivanje na njegov/e proizvod/e ili njegovu/njegove uslugu/usluge ili njegov prepoznatljiv znak na primjerenačin za programe, na početku, tokom i/ili na kraju programa.*
- (2) *AVM usluge ili programske sadržaje ne smiju sponzorirati pravna ili fizička lica čija je osnovna djelatnost:*
- a) *Proizvodnja ili prodaja proizvoda ili pružanje usluga čije je oglašavanje zabranjeno zakonom;*
 - b) *Proizvodnja ili prodaja cigareta i drugih duvanskih proizvoda, uključujući i elektronske cigarete i posudu za njihovu dopunu.*
- (3) *Kada AVM usluge ili programske sadržaje sponzorišu pravna ili fizička lica čija djelatnost uključuje proizvodnju ili prodaju medicinskih proizvoda i primjenu postupaka i metoda liječenja, može se promovirati ime ili imidž pravnog ili fizičkog lica sponzora, ali se ne mogu promovirati medicinski proizvodi i postupci i metode liječenja koje nijesu u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuje zdravstvena zaštita.*

Ograničenja za sponzorisanje AVM usluga i programskih sadržaja

Član 104

- (1) *Kod sportskih i kulturno-umjetničkih programa identifikacija sponzora može biti i na početku i na kraju prirodnih pauza.*
- (2) *Vijesti i programski sadržaji o tekućim događajima ne smiju biti sponzorisani.*
- (3) *Političke stranke, koalicije i druge političke organizacije ne mogu biti sponzori programskih sadržaja.*
- (4) *Nije dopušteno prikazivanje logotipa sponzora tokom dječijih programa i vjerskih programa.*
- (5) *Odredbe ovog člana shodno se primjenjuje i na radijske programe.*

Obrazloženje: otklanjanje tehničke greške i unaprijeđenje teksta normi.

Amandman XIX

U naslovu člana 106, riječ „*programski*“ zamijeniti riječju „*programske*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XX

U članu 117 stav 2, riječ „*100ovig*“ zamijeniti riječju „*100 ovog*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXI

U članu 118 stav 1, riječ „*utvrđuju*“ zamijeniti riječju „*utvrđuje*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXII

U članu 119 stav 2, riječi „*čl. 96e i 96g*“ zamijeniti „*čl. 116 i 118*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXIII

U članu 22 stav 4, riječ „*i doprinos tog podnosioca prijave ostvarivanju načela iz člana 3 ovog člana*“ zamijeniti riječima „*stepen realizacije obaveza iz odobrenja za emitovanje*“.

Obrazloženje:

Usaglašavanje sa činjenicom da član 3 nacrtu zakona ne sadrži načela kao što je slučaj sa važećim Zakonom o elektronskim medijima. Takođe, na ovaj način se prepoznaje potreba sagledavanja ispunjavanja obaveza emitera iz već izdatog odobrenja za emitovanje.

Amandman XXIV

U članu 130 stav 3, riječ „*Agenciju*“ zamijeniti riječju „*Agenciji*“.

U članu 130 stav 4, riječ „*emitovanje*“ zamijeniti riječju „*emitovanja*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXV

U članu 134 stav 2, riječ „*Savj Agenciji etu*“ zamijeniti riječju „*Savjetu Agencije*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXVI

U članu 138 stav 5, poziv na stav „4“ zamijeniti sa „3“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXVII

U članu 143 stav 5, poziv na stav „4“ zamijeniti sa „3“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXVIII

U članu 147 stav 5, riječ „*uslugadužan*“ razdvojiti na „*usluga dužan*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXIX

U članu 148 stav 1 riječ „*uslugane*“ razdvojiti na „*usluga ne*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXX

U članu 149 stav 5, riječ „*stava 4 tačka 3 i 4*“ zamijeniti riječima „*stava 3 tačka 3*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXXI

U članu 158, brsati riječi „online medija“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXXII

U članu 161, stav 2 riječ „*uslugada*“ razdvojiti na „*usluga da*“.

Obrazloženje: tehnička greška

Amandman XXXIII

Unijeti kaznene odredbe (član 170) i izvršiti prenumeraciju ostatka članova.

STAV OBRADIVAČA:

Svi amandmani koji su upućeni od strane Agencije za elektronske medije su prihvaćeni.

Mjesto i datum sačinjavanja izvještaja: Podgorica, oktobar 2019. godine.

Naziv organizacione jedinice ministarstva koja je odgovorna za pripremu nacrtu zakona, odnosno strategije: Direktorat za medije

Potpis rukovodioca organizacione jedinice ministarstva
koja je odgovorna za pripremu nacrtu zakona